

وقتی خبرنگار، خط مقدم حقیقت می شود

پرونده تازه‌ای علیه نتانیا‌هو در لاهه

سیدعلیرضا طاهری خبرنگار

حالا سه ماهی می شود انس شریف و دیگر همکاران او، با آنکه تنها یک وعده غذایی در طول روز در اختیار داشتند، به وسیله دوربین و گزارشات خود پرده از سانسور خبری جنایت‌های رژیم صهیونیستی برداشته‌اند. انس شریف از شناخته‌شده‌ترین خبرنگاران شبکه الجزیره در غزه به حساب می‌آمد. دوستان او بارها خواستند تا دست از روایت حوادث غزه بردارد و به کشور دیگری سفر کند، اما او در صفحه خبری خود نوشت: «صدای ما تازمانی که زنده‌ایم قطع نخواهد شد. پوشش ما دارد.»

با شروع حملات گسترده رژیم صهیونیستی به غزه در نیمه شب ۲۰ مرداد، که برگ دیگری از جنایات رژیم را رقم زد، انس شریف در آخرین گزارشات خود در خصوص حملات صهیونیست‌ها نوشت: «بمباران بی وقفه... برای دو ساعت، تجاوز اسرائیل به شهر غزه شدت یافته است.» تنها چند ساعت بعد و با به‌شهادت رسیدن انس شریف همکارش وصیت‌نامه او را منتشر کرد که در آن خطاب به تمام جهانیان گفت: «خدا می داند که من تمام تلاش و توان خود را به کار گرفتم تا حامی و صدای مردمم باشم... من حتی یک‌روز هم در انتقال حقیقت به همان صورت که هست، بدون تحریف یا جعل، تردید نکردم... من فلسطین و مردمم را به شما می‌سپارم.» رژیم صهیونیستی به چادر خبرنگاران که در نزدیکی منطقه امن بیمارستان الشفا بود، حمله کرده و پنج خبرنگار شبکه الجزیره را که بیش از دو سال در غزه فعالیت می‌کردند، به شهادت رساند. با این حال، طبق قوانین بین‌المللی، خبرنگاران به‌عنوان افراد غیرنظامی به‌شمار می‌روند و هر کس در طول جنگ و نبردی به خبرنگاران آسیب برساند، مرتکب جنایت جنگی شده است. در طول دو سال گذشته، هیچ خطر مزی‌برای رژیم صهیونیستی باقی نمانده است. حالا انس‌شریف به‌همراه همکارانش یعنی محمد قرقیع و محمد نوفل، مؤمن‌علیه و ابراهیم زاهر به ۲۲ خبرنگار شهید دیگر در غزه پیوسته‌اند. رژیم صهیونیستی علاوه بر خبرنگاران، به مردم عادی نیز رحم نکرده و با تحریم غذایی و حملات نظامی، جان بیش از ۶۰ هزار انسان را گرفته است. دادگاه کیفری بین‌المللی تا کی می‌خواهند در برابر این جنایات سکوت کند؟ آیا قوانین و مقرراتی وجود دارد که بتواند مانع جنایت‌های جنگی رژیم شود؟ آیا امکان محکومیت‌های قضایی در این خصوص وجود دارد؟ «فرهیختگان» با علی صفری، کارشناس حقوق بین‌الملل، در همین رابطه گفت‌وگویی داشته است.

جنایتی در نقض آشکار تمامی موارد حقوق بین‌الملل

به گفته علی صفری، نیمه‌شش ۲۰ مردادماه، اسرائیل به آقای انس شریف و همکاران ایشان که در شبکه الجزیره، در چادر خبرنگاری واقع در شمال نوار غزه، در نزدیکی بیمارستان شفا بودند، حمله کرد. سؤالی که در این رابطه به وجود می‌آید این است: جوامع بین‌المللی چه واکنشی نشان می‌دهند؟ صفری با اشاره به این جنایت گفت: «این اقدام در ادامه حدود دو سال جنایت نسل‌کشی رژیم صهیونیستی علیه مردم غزه است که در نقض آشکار تمامی موارد حقوق بین‌المللی تعریف می‌شود.»

صفری در رابطه بسا ابعاد و ماهیت حقوقی این اقدام جنایتکارانه گفت: «ابتدا باید گفت اسرائیلی‌ها یک گروه غیرنظامی را هدف قرار دادند. خبرنگاران، طبق کنوانسیون‌های چهارگانه‌نو، افرادی حفاظت‌شده و غیرنظامی محسوب می‌شوند که در مناطق غیرنظامی به‌سر می‌برند. بنابراین، این اقدام به‌وضوح نقض این کنوانسیون‌ها طبقه‌بندی می‌شود.»

وی در ادامه بیان کرد: «این افراد مشغول کار خبری و اطلاع‌رسانی بودند. طبق عرف جهانی و حقوق بشر دوستانه و میثاق سیاسی و مدنی، خبرنگاران در زمان جنگ نیز افراد حفاظت‌شده‌ای هستند و نباید هدف قرار بگیرند. اسرائیل با تکنولوژی‌های پیچیده و پیشرفته، قطعاً از ماهیت کار این افراد آگاه بوده است؛ تلفن‌ها و وسایلی که آن‌ها از اینترنت استفاده می‌کردند نشان می‌داد که این‌ها خبرنگار هستند. اما اکنون اسرائیل این افراد را به قتل رسانده و مرتکب این جنایت شده است.»

اسرائیلی‌ها سابقه‌ای طولانی در انتشار اخبار نادرست دارند

رژیم صهیونیستی پس از جنایت اخیر خود در هدف قرار دادن خبرنگاران، با پذیرش این اقدام، دست به توجیهاتی زد. علی صفری با بررسی این توجیهات گفت: «اسرائیل برای این اقدام خود توجیهی اعلام کرده است. اسرائیلی‌ها رسماً پذیرفته‌اند و گفته‌اند که ما این عملیات را انجام دادیم. این اقدام، یک اقدام جنایتکارانه بود. آن‌ها ادعا کردند که آقای انس شریف، عضو حماس در شمال منطقه جبالییا بوده است و ما به دلیل نقشی که داشته، او را هدف حمله خود قرار دادیم. حال این سؤال پیش می‌آید که ادعای اسرائیلی‌ها تا چه حد صحت دارد. این خود محل بحث است؛ زیرا آن‌ها سابقه طولانی در انتشار اخبار نادرست دارند. با این حال، حتی اگر فرض را بر صحت ادعای آن‌ها بگذاریم که آقای انس شریف، یک رزمنده در نیروهای حماس بوده است، دو نکته بسیار حائز اهمیت وجود دارد: نکته اول آنکه در این حمله، تنها شخص آقای انس شریف به شهادت نرسیده است، بلکه قیلم بردار، تصویربردار و عکاس نیز به شهادت رسیده‌اند.

به‌طور دقیق یک تیم پنج‌نفره و کامل شبکه الجزیره و حتی رسانه‌های دیگری که در آن چادر و در منطقه امن بیمارستان شفا حضور داشتند، هدف حمله قرار گرفتند و همگی به شهادت رسیدند. غیرنظامیان دیگری نیز که در آن منطقه بودند، به خاطر این حمله به شهادت رسیدند.»

نقض آشکار کنوانسیون‌های چهارگانه بین‌المللی

به گفته علی صفری، نکته دومی که لازم به پرداختن است این است که نظامیان یا شبه‌نظامیان زمانی هدف مشروع محسوب می‌شوند که در حین ادای خدمت باشند. صفری در توضیح این مسئله گفت: «در خصوص ادعای مطرح‌شده رژیم اسرائیل در باره شخص آقای انس شریف توجه به این نکته ضروری است. در ارتباط با این مسائل، حقوق بین‌الملل تفسیر متفاوتی ارائه می‌دهد. یک تحلیل بسیار جدی وجود دارد و آن این است که کسانی که در نیروهای نظامی یا شبه‌نظامی هستند، حتی اگر نظامی باشند، فقط زمانی هدف مشروع تلقی می‌شوند که در حین ادای خدمت و وظیفه باشند؛ یعنی یک رزمنده وقتی در جبهه است و با شما می‌جنگد، می‌تواند هدف قرار بگیرد. اما وقتی در حال استراحت یا انجام وظیفه‌ای غیرجنگی است، اساساً نمی‌تواند هدف حمله‌شمار قرار بگیرد. چه برسد به اینکه فردی، بنابر ادعای خودتان، قبلاً در حماس نقش داشته یا اکنون نیز دارد. اما در زمان هدف قرار گرفتن، مشغول خدمت‌رسانی خبری و مخابره‌اخبار به دنیا بوده است. شما ایشان را در نقض آشکار قواعد حقوق بین‌المللی هدف قرار دادید و همراهان ایشان نیز در اثر این حمله به شهادت رسیدند. این اقدام در نقض آشکار کنوانسیون‌های چهارگانه و در ادامه جنایت‌های دوساله رژیم صهیونیستی و کشتار دسته‌جمعی مردم است.»

اعتراف دیر هنگام!

محمد سلیمی پژوهشگر و دانشجو دکتری جمعیت‌شناسی

معاون بهداشت و وزارت بهداشت در اظهارنظری بیان کرده که: «پزشکی‌سازی موضوع جوانی جمعیت خطای راهبردی است و نباید فکر کنیم حوزه سلامت می‌تواند جمعیت را افزایش دهد، بلکه حوزه بهداشت و درمان می‌تواند باعث حفظ سلامت جمعیت شود.» این اعتراف اگرچه درست است؛ اما در حالی مطرح می‌شود که ستاد ملی جمعیت به‌عنوان راهبر اصلی مسئله جمعیت در کشور از بدو تأسیس تاکنون سه دبیر را تجربه کرده که هر سه به دلیل تخصص پزشکی‌شان به این سمت منصوب شده‌اند نه تخصص جمعیتی! تا جایی که حتی معاونان این ستاد نیز بعضاً از میان پزشکان انتخاب شده‌اند.

یک‌این‌همانی نادرست

شاید ریشه پزشکی‌نگری‌ستن به بحران جمعیت به سال‌هایی بازگردد که این وزارتخانه عامل و مجری اصلی رقم خوردن سقوط نرخ باروری در کشور بوده و حالا با تغییر جهت و رفتن به سمت سیاست‌های افزایشی جمعیت، مجدداً این تصور غالب است که افزایش جمعیت به دست همان نهادهی است که کاهش آن را رقم‌زده. درحالی‌که اگرچه فصل مشترک سیاست‌های کاهش باروری و افزایش باروری، موضوع «فرزندآوری» است اما هر دوی این سیاست‌ها مسیری کاملاً متجزا و متفاوت را طی می‌کنند و علل و راه‌حل‌های متفاوتی در مقایسه با یکدیگر دارند. علاوه بر این در همان سال‌های اجرای سیاست‌های کاهش، آنچه این بحران را تداوم بخشید با وجود دسترسی آسان و گسترده به عقیم‌سازی‌های دائمی و سقط و امانالهم، تغییر در ارزش‌ها و نگرش‌ها نسبت به مسئله ازدواج و خصوصاً فرزندآوری بود، یعنی در سال‌های انتهایی اجرای سیاست‌های کاهش جمعیت، اگر همه سیستم بهداشتی یکسره برنامه‌های کاهششی خود را متوقف می‌کرد، این خود جامعه بود که به‌ناچار با به‌اختیار

نتانیا‌هو در لاهه

کشتار برای خاموشی صدای حقیقت

این اقدام خصمانه رژیم اسرائیل اولین و آخرین جنایتش نخواهد بود. تاکنون این رژیم صهیونیستی ۲۳۷ خبرنگار را در غزه به‌شهادت رسانده است. علی صفری با توضیح اینکه چرا رژیم صهیونیستی دست به ارتکاب چنین جنایتی زده، گفت: «با توجه به اینکه رژیم صهیونیستی طی روزهای آینده بنا دارد حمله‌ای گسترده جهت تصرف کامل باریکه غزه انجام دهد، به‌دنبال این است که معطود صداهای خبرنگارانی را که در باره غزه‌یاقی مانده‌اند خاموش کند و در سکوت کامل خبری به جنایت و کشتار خود ادامه دهد.»

قرار بازداشت برای نتانیا‌هو صادر شده است

علی صفری با اشاره به نحوه پیگیری حقوقی این اقدام رژیم می‌گوید: «مسئولیت بین‌المللی رژیم صهیونیستی و همچنین مسئولیت کیفری آن، در مرتبه اول متوجه دولت و ثانیاً متوجه افراد است. کسانی می‌توانند در دادگاه‌های شکیات کنند که در واقع رژیم صهیونیستی را به‌رسمیت شناخته باشند. این در خصوص دیوان بین‌المللی دادگستری است، اما در ارتباط با دیوان کیفری بین‌المللی، البته دادستان می‌تواند این موارد را مستندسازی کرده و آغاز بازپرسی را شروع کند. البته باید گفته شود پیش از این نیز یک دادرسی از سوی دادستان آغاز شده و یک قرار بازداشت برای نتانیا‌هو، گالات و دیگران صادر کرده‌اند. این اقدام و جنایت آن‌ها نیز در ادامه همان جنایت‌هایی است که آن‌ها مرتکب شده‌اند و در آن پرونده مستندسازی خواهد شد و عملاً پرونده رژیم صهیونیستی را سنگین‌تر می‌کند.»

باید فشار رسانه‌ای و روانی همه‌جانبه علیه رژیم رقم بخورد

به گفته صفری، شبکه‌های تلویزیونی امکان پیگیری‌های حقوقی به‌صورت مستقیم و رسمی را ندارند. او در توضیح این نکته گفت: «شبکه الجزیره می‌تواند مستندات جنایات رژیم علیه خود را در اختیار کشورهایی که پرسه‌های حقوقی جهت محکومیت رژیم اسرائیل را شروع کرده‌اند، قرار بدهد. همچنین مهم‌ترین چیزی که در کنار فعالیت‌های حقوقی کمک خواهد کرد، فضا‌سازی و فشار رسانه‌ای و روانی همه‌جانبه و بیش از پیش علیه رژیم صهیونیستی خواهد بود که فضا را به نفع مردم غزه بر می‌گرداند.»

وی در ادامه بیان کرد: «شبکه الجزیره قانوناً نمی‌تواند علیه رژیم صهیونیستی مستقیماً شکایت کند. یک دولت باید شکایت کند. آفریقای جنوبی شکایتی را علیه اسرائیل در دیوان دادگستری لا هه باز کرده است. یک پرونده نیز دادستان در دیوان کیفری باز کرده است. آقای انس شریف اولین خبرنگار نیست که به شهادت رسیده؛ خبرنگاران دیگری هم از شبکه الجزیره، المنار و المادین به شهادت رسیده‌اند. این مستندات، در کنار آن پرسه قضایی که هنوز به اتمام نرسیده و ادامه دارد، انباشت می‌شوند و به مستندسازی علیه رژیم صهیونیستی کمک خواهند کرد.»

به‌گفته‌علی صفری، در کنار فشارهای حقوقی در سازمان‌های بین‌المللی، الجزیره می‌تواند پیگیری‌هایی را در نهادهای دیگر دنبال کند. او در این باره گفت: «شبکه الجزیره می‌تواند پیگیری‌هایی را در شورای حقوق بشر (از نمایندگی کشور خودشان، قطر)، در سازمان همکاری اسلامی و دیگر سازمان‌ها انجام دهد که به‌دنبال مستندسازی جنایت‌های رژیم هستند و ظرفیت‌های حقوق‌بشری را فعال کنند. هم‌اکنون گزارشگر ویژه سازمان ملل متحد در امور فلسطین، گزارش‌های بسیار مفصلی را در خصوص جنایات رژیم تکمیل کرده که همین باعث شده تا ایشان مورد تحریم آمریکایی‌ها قرار بگیرد. مستندات شبکه الجزیره می‌تواند در اختیار این فرد قرار بگیرد که این مدرک بسیار مهمی جهت پاسخگویی رژیم صهیونیستی و حامی اصلی آن، ایالات متحده آمریکا، خواهد بود.»

که در باره پدیده‌ای به نام بحران کاهش باروری صحبت می‌کنیم مسئله ما «اصل تصمیم به فرزندآوری» است که فرزندآوری سالم هم در ذیل آن تعریف می‌شود. جمهوری اسلامی ایران در زمینه مدیریت شاخص‌های سلامت مادر و کودک یکی از موفق‌ترین کشورها محسوب می‌شود. بر اساس آمار ارا نشده توسط بانک جهانی، نرخ مرگ‌ومیر مادران در سال‌های اخیر از ۱۶۰ تا ۱۰ هزار به ۱۶ در ۱۰ هزار کاهش چشمگیری یافته است. همچنین، نرخ مرگ‌ومیر نوزادان که پیش از انقلاب اسلامی بالغ بر ۱۴۵ در هزار بود، در سال‌های اخیر به حدود ۱۰ در هزار و در برخی موارد کمتر از آن کاهش یافته است. اگر در روزهای آغازین انقلاب وضعیت شاخص‌های مربوط به سلامت مادر و کودک در بحران قرار داشت امروز با مدیریت باکفایت جمهوری اسلامی ایران این شاخص‌ها هم‌اکنون در وضعیت بسیار مناسبی قرار دارند. اما با این حال بحران کاهش باروری امروز عوامل جمعیتی دیگری دارد که حل آن در مأموریت و رسالت و حتی ساختار وزارت بهداشت تعریف نشده، به‌طور مثال وزارت بهداشت چقدر می‌تواند در نگرش افراد برای ازدواج اثر بگذارد یا وزارت بهداشت چگونه می‌تواند قیمت بالای مسکن و اجاره‌بها را حل کند؟ این‌ها مثال‌های ساده و ابتدایی بود و یقیناً بحران جمعیت بحرانی به‌غایت پیچیده است.

در خاتمه باید اذعان داشت این نقد به شیوه مدیریت بحران جمعیت، زحمات ستاد ملی جمعیت، از بدو تأسیس تاکنون را نادیده نمی‌گیرد اما با وجود قانون جوانی جمعیت و وجود ساختارهای رسمی نظیر ستاد ملی جمعیت که ریاست آن نیز برعهده مسئول اجرایی کشور یعنی رئیس‌جمهور است این پرسش مطرح است که چرا همچنان نرخ باروری در ایران روند کاهشی دارد؟ به نظر می‌رسد آنچه امروز با آن مواجهیم سادسازی بیش از حد از یک پدیده پیچیده جمعیتی است و غفلت یا نادیده‌گرفتن نظرات تخصصی در این حوزه. این ساده‌انگاری و سادسازی از انتخاب تخصص‌های نابجا در راهبری بحران جمعیت تا تعریف برنامه‌های تشویقی در همه شئون خود را نشان داده است.

و نگرش‌های ایرانیان در سال ۱۴۰۲ که یکی از مهم‌ترین پیمایش‌های کشور در حوزه اجتماعی محسوب می‌شود میانگین فرزند دلخواه (باروری ایدئال) در حدود ۲٫۵ فرزند است. یعنی عموم مردم به‌صورت میانگین به داشتن ۲ تا ۳ فرزند (بر اساس سایر پیمایش‌های دیگر) علاقه دارند، اما در عمل باروری کشور در همان سال ۱٫۵۴، ۱۴۰، ۱۴۰۲ فرزند بوده، یعنی وجود فاصله‌ای زیاد بین ایدئال‌های جامعه و واقعیت باشد. این فاصله بین ایدئال و واقعیت، چه چیز را نشان می‌دهد؟ این گزاره یعنی علی‌رغم میل به داشتن فرزند، تصمیمی برای فرزندآوری در حال حاضر وجود ندارد! پس مسئله اصلی رساندن زوجین به نقطه اخذ تصمیم به فرزندآوری است. همین مثال را می‌توان درباره تصمیم به ازدواج نیز مطرح کرد: بر اساس پیمایش مذکور، در حدود ۴۷٫۴ درصد از پسران سن مناسب برای ازدواج را زیر ۲۵ سال می‌دانند. اما در عمل چه اتفاقی افتاده است؟ در عمل میانگین سن ازدواج در سال ۱۴۰۲ در مرتبه اول، برای مردان ۲۸٫۳ سال بوده است. این یعنی عواملی وجود دارند که مانع از تصمیم افراد برای تحقق ایدئال‌هایشان می‌شود. حال باید پرسید آیا این عوامل از جنس بهداشت و سلامتند یا ریشه در عوامل فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی دارند که علل پزشکی نیز یکی از آن‌ها می‌تواند باشد اما قطعاً عامل اول نیست.

بحران تصمیم، نه بحران سلامت

از بین متغیرهایی که بر تصمیم افراد بر تعداد فرزند و زمان فرزندآوری اثرگذار است چند مورد آن متغیرهای مربوط به بهداشت و سلامت است؟ این گزاره بدان معنا نیست که شاخص‌های بهداشتی هیچ‌اثری در ازدواج و فرزندآوری ندارند، محدودیت‌های باروری اعم از باروری اولیه و ثانویه یا نقش مسلم‌وزارت بهداشت در فرایندهای زایمان، تولد و مراقبت‌های پس از تولد، همگی گواهی بر اهمیت این نهاد در مسئله فرزندآوری است؛ اما در اینجا لازم است میان «فرزندآوری سالم» و «اصل تصمیم به فرزندآوری» تمایز قائل شویم. هنگامی